

REPRESALIAT: JOAN JANÉ CASAJOANA¹

PARAULES CLAU

Judici de les vídues, afusellaments cementiri d'Abrera, secularització del cementiri, el llegat del Dr. Francesc Carrera.

Joan Jané va néixer a Sant Vicenç de Castellet, l'any 1897. Sindicalista i polític, la seva implicació en la defensa de la classe obrera va fer que fos acomiadat de diferents feines i que, finalment, vingués a viure a Olesa l'any 1924. De molt jove, va marxar de casa a causa dels problemes que suposava la seva activitat política, (de fet, els seus pares el van convidar a marxar).

Es va casar a Olesa amb Maria Llongueras Marcet, nascuda a Olesa l'any 1900². La Maria era de *cal Perdut* –pagesos– (carrer Sta. Oliva³). Treballava de teixidora a la fàbrica Astals Antonell i Taló. El seu avi era un treballador de Can Sedó i, en una vaga que es va organitzar a principis de segle, en la qual no hi va participar, l'amo li va cedir una casa (al Poble Sec) que ell no va acceptar⁴. Van tenir un fill, el Frederic Jané Llongueras, nascut el 4 de gener de 1925⁵. La família vivia al carrer de l'Església.

Joan Jané Casajoana. AHMO.

A Olesa, el Joan va començar a treballar a *cal Grandessot* i després va obrir una barberia ja que ell era barber d'ofici. Aquesta feina el va fer molt popular (també perquè era un home amb un fort caràcter i de fortes conviccions d'esquerra).

El cas de la biblioteca del Dr. Carrera

L'any 1926, Joan Jané va encapçalar la denúncia que un grup de liberals olesans va fer a causa de la desaparició d'una part dels llibres que el Dr. Carrera havia llegat al poble d'Olesa perquè formessin part de la futura biblioteca municipal. Com expliquen al diari *La Acció* :

¹ Document extret de l'entrevista a Frederic Jané Llongueras. Data i lloc de l'entrevista: juliol de 2008. Olesa de Montserrat. Durada de l'entrevista: 1.32.55. Títol Projecte: MEMORIAL DEMOCRÀTIC DEL BAIX LLOBREGAT. *DE LES EXPERIÈNCIES PERSONALS A L'ÈXIT COL·LECTIU*. Entrevistadores: Joana Llordella Zamora i Blanca Mampel Ayuso. Transcriptora: Carme Valero Brullas.

² La data del seu naixement és diferent segons els padrons municipals consultats.

³ Anotem expressament el barri d'on provenia el nostre protagonista ja que hem vist que en aquest període era un barri amb molta inquietud social d'on provenen molts dels represaliats, tant nascuts a Olesa com a fora.

⁴ Frederic Jané, entrevista citada.

⁵ Al padró municipal de 1936 consta com a nascut el 1927.

Se componía esta copiosa biblioteca de una gran cantidad de volúmenes de todas clases de autores, desde los clásicos a los contemporáneos i desde los más conservadores a los más liberales; todos se hallaban representados.⁶

Francesc Carrera i Lamich (1849-1924) havia estat metge i regidor d'Olesa i a la seva mort deixà una part important del seu capital perquè es destinés a la construcció d'escoles i d'un hospital i també llegà, com hem vist, la seva "magnífica y voluminosa biblioteca"⁷. Algunes d'aquestes obres van ser lliurades a les biblioteques del Casal Catequístic i al Centre Cultural Recreatiu Obrer *però esto no forma el total, ni siquiera una parte de lo muchísimo que contenía esta biblioteca*.⁸ La qüestió era: on estaven la resta de llibres cedits pel Dr. Carrera? Eren certs els rumors que deien que havien estat cremats?

La Acción, 12 de febrer de 1926.

Aquest grup de liberals olesans demanen explicacions als marmessors del Dr. Carrera, tal com podem veure en el títol que encapçala l'article anterior. Els llibres desapareguts pertanyen a autors que s'allunyen dels referents catòlics i conservadors de l'època –en uns moments que el país vivia sota la Dictadura de Primo de Ribera– i proposaven la llibertat de pensament i el foment de l'esperit crític.

Joan Jané (escrit Juan Gené) encapçala la signatura d'aquest article, juntament amb vint-i-nou olesans més⁹. Les explicacions però, no arribaven, de manera que aquest grup de liberals olesans –així signaren en altres articles– no pararan d'insistir per conèixer la veritat. En un primer article titulat "El mutismo por contestación" diuen que *si las cosas siguen así, si se calla, entonces habrá llegado el momento de hablar*.¹⁰ En un altre, "El asunto biblioteca del Sr. Carrera"¹¹ exposen obertament el que abans havien silenciats per prudència i és que una part dels llibres cedits havien estat cremats, i que el silenci dels responsables no feia més que confirmar-ho.

I la resposta, finalment va arribar. Joan Pérez i Ventayol ens explica el que havia succeït:

⁶ La Acción, 12 de febrer de 1926.

⁷ Ibídem.

⁸ Ibídem.

⁹ Signen l'article: Juan Gené, Lorenzo Tasías, Jaime Matas, Juan Balsells, Antonio Torné, José Vila, Damián Gutsems, José Torras, Félix Figueras, Jaime Dinarés, José Farrés, José Puig, Juan Figueras, Antonio Mitjans, Arsenio Doménech, Miguel Guilañá, Magín Estor, Baudilio Soler, Antonio Lladó, José Bayona, José Valldeperas, Salvador Bayona, Francisco Campañá, José Sastre, Tomás Canut, Juan Margarit, José Compte, Ramón Font, Benito Medí y Pablo Musit.

¹⁰ La Acción, 12 de març 1926.

¹¹ La Acción, 2 d'abril 1926. Citat a PÉREZ I VENTAYOL, Joan, "L'AFER SOLER I PALET". *Terme 21. Revista d'història*, editada pel Centre d'Estudis Històrics de Terrassa, l'Arxiu Històric de Terrassa i l'Arxiu Comarcal del Vallès Occidental, 2006. Pàg. 193.

Les explicacions, però, no trigaran a arribar i un dels marmessors, Arseni Sala i Dinars, farmacèutic de Terrassa, oferirà al cap d'una setmana una carta oberta al mateix periòdic per tal d'aclarir les circumstàncies. Afirmarà que van actuar escrupolosament, segons la voluntat del finat expressada al testament, i van dividir els llibres en dos blocs temàtics: els científics es van cedir, per concurs, a un "estudiante pobre de Medicina" de la Universitat de Barcelona; i pel que fa als literaris, van decidir donar-ne diversos volums a l'Ajuntament d'Olesa per a una futura biblioteca municipal, uns altres es repartiren a les autoritats locals i els restants es van lliurar, s'afirma, a diferents amics, entre ells, els mateixos marmessors. Ara bé, "los únicos "libros" que se quemaron —y quizá ello dio pábulo y fundamento a los infundados rumores de que La Acción se hizo eco— fueron varias colecciones de periódicos y revistas y algunos folletos sin interés científico ni literario, y que no fue posible venderlos por el estado deplorable [en] que se hallaban.¹²

Aquesta resposta no va convèncer, però el grup d'olesans liberals decidiren no insistir-hi més. Es comprometien però a treballar per crear en un futur una biblioteca amb el nom del Dr. Francesc Carrera que seria pagada per subscripció popular i on hi figurarien els autors i obres que havien fet desaparèixer.¹³

Al cap de dos anys —el 1928— es va produir l'afer de la Biblioteca-Museu Soler i Palet de Terrassa, molt similar al succeït a Olesa, amb la desaparició de llibres "poc adequats per a la moral conservadora". Aquest fet va donar l'oportunitat al grup olesà de tornar a parlar-ne, no només per la coincidència dels fets sinó perquè en els dos casos hi havia participat la mateixa persona: el Sr. Badia i Tobella, notari de Terrassa (nascut a Olesa), era un dels marmessors del Dr. Carrera i alhora, era membre del Patronat de la Biblioteca-Museu Soler i Palet, responsables de retirar un nombre important de llibres de tendències massa avançades¹⁴. Així, el grup olesà encoratjà i donà suport als "lliberals" de Terrassa en la seva campanya contra el patronat de la Biblioteca de Terrassa.¹⁵

OLESA
A propòsit de ço ocorregut
amb la Biblioteca Soler i Palet.

La Acción, 5 d'octubre 1928.

Nosaltres al parlar d'això ho fem únicament per a dir als elements lliberals terrassencs (...) que procurin ésser més afortunats que nosaltres; que no es deixin catequitzar per aquesta gent (...). El nostre plet fou des de son principi perdut, per *vàries* raons, en primer lloc, no podent dir les coses pel vertader nom, era precís llegir entre línies per a *poguer* entendre-ho; en segon lloc,

¹² PÉREZ I VENTAYOL, Joan, "L'AFER SOLER I PALET". *Terme 21. Revista d'història*, editada pel Centre d'Estudis Històrics de Terrassa, l'Arxiu Històric de Terrassa i l'Arxiu Comarcal del Vallès Occidental, 2006. Pag 193.

¹³ "El asunto Biblioteca del Sr. Carrera. Para terminar". *La Acción*, 23 d'abril del 1926.

¹⁴ Finalment, però, es va saber que els llibres que havia retirat el Patronat eren del fons de l'Ajuntament de Terrassa.

¹⁵ *La Acción*, 5 d'octubre 1928.

perquè el fet ja estava consumat quan ens n'assabentàrem, perquè Olesa és un poble de pocs habitants i de molt escassa cultura; això vol dir que se sap apreciar molt poc *l'importància* dels llibres i dels grans filòsofs. Però el problema terrassenc ja no és tan difícil, ni la cultura és tan escassa, ni el fet és consumat. (...) No tolereu que es deshonri el bon nom de Terrassa per persones estranyes i d'un esperit tan estret i migrat com els inspira la religió que tan fanàticament sustenten.

Varis lliberals d'Olesa.¹⁶

Un mes més tard, el 10 novembre de 1928, apareix un article al diari *L'Opinió* signat per un tal Sisquella que treu a la llum els fets d'Olesa i els relaciona amb els de Terrassa, tot explicant fil per randa el cas d'Olesa.

Aviat, el sector catòlic olesà s'afegí a la polèmica i des de la seva publicació *Vida Olesana*, vinculada a la parròquia, faria una defensa de la moral catòlica, en l'article "Llibres fan bé. Llibres fan mal. Llibres fan l'home infernal".¹⁷ També ataquen el grup de liberals olesans que havia donat suport a l'afer Soler-Palet,

Capçalera de l'article de Sebastià Sisquella.
L'Opinió, 10 novembre 1928.

(...) s'ha fet una campanya en la qual alguns anònims olesans han pres part, defensant que el bé i el mal, la veritat i la mentida, mereixen igual consideració (...). L'escepticisme en matèria religiosa indica o la més gran misèria intel·lectual (ignorància del destí de l'home) o maldat incomprendible.¹⁸

Com veiem arremeten contra ells acusant-los de restar a l'anonimat i també de no ser persones amb entitat suficient per poder rebatre. *Que en aquesta campanya no hi ha aparegut cap firma d'autoritat, ni molt menys s'ha usat cap argumentació (...).*¹⁹

Joan Jané s'encarregà de respondre a aquesta crítica des de les pàgines de *L'Opinió*, on també es reproduïx l'editorial de *Vida Olesana*. Jané, carrega tintes contra el fet que els presentin com a persones anònimes, sense prou autoritat per argumentar ni rebatre. Afirmar que les persones benestants del poble també pensen com ells, però no s'atreveixen a dir-ho:

¹⁶ *La Acció*, 5 d'octubre 1928.

¹⁷ *Vida Olesana*, núm 51, novembre 1928.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ *Ibidem*

El que s'esdevé és que no tenen valor suficient per dir-ho públicament; a més a més, si bé entre els signants no s'hi troben persones d'autoritat, hi són representats tots els sectors polítics de la població, com ho demostra el que ultra algunes persones de carrera hi hagi un exalcalde, onze presidents i ex-presidents d'entitats i sis ex-regidors, tots per elecció popular.²⁰

L'Opinió, 15 desembre del 1928.

²⁰ L'Opinió, 15 desembre del 1928.

En Joan era militant d'ERC. Va exercir de tinent alcalde d'Olesa de Montserrat durant la República amb Fèlix Figueras com a alcalde (1931-1936), exceptuant el període d'octubre de 1934 a febrer de 1936, quan a causa dels Fets d'octubre de 1934 es van destituir els ajuntaments democràtics i l'alcaldia va passar a mans dels conservadors. Va pertànyer al Sindicat de Oficis Varios (participà al Segon Congrés Nacional del treball (CNT) celebrat a Madrid, del 10 al 17 de desembre de 1919).

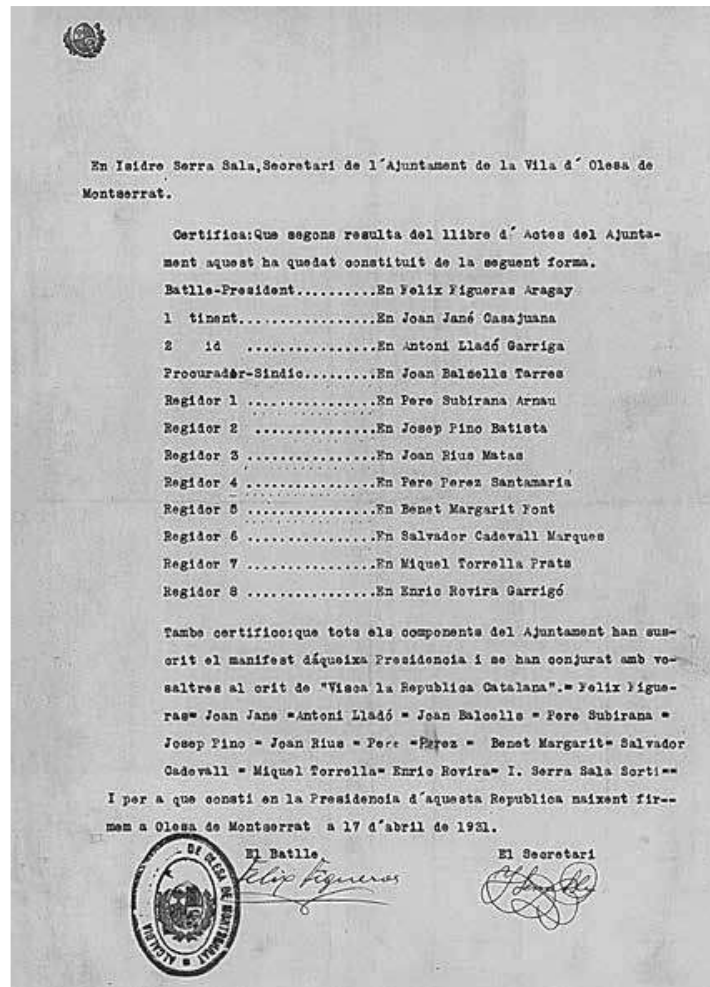

El primer tinent d'alcalde Joan Jané, acompanyat del seu fill Frederic. AHMO – Arxiu fotogràfic.

A les eleccions municipals celebrades l'abril de 1931 a Olesa de Montserrat guanyà la candidatura del "Círcol" en nom d'Esquerra Republicana que obtingué 8 regidors. Fèlix Figueras Aragay va ser elegit alcalde, i fou aleshores, que Joan Jané fou nomenat tinent d'alcalde juntament amb Antoni Lladó Garriga. En aquest mandat formà part de la comissió de Foment.

Una de les primeres iniciatives que dugué a terme Jané va ser la de canviar el nom de quatre carrers. Així en la sessió municipal del 21 d'abril de 1931, Joan Jané i Antoni Lladó proposaren aquests noms: el carrer de las Huertas es diria García Hernández; el carrer Alfonso Sala es canvià pel nom de Fermín Galán; el

carrer Capità Sancho, substituiria el de Creu Reial i la Plaça de la Constitució passava a anomenar-se Plaça de la República.

Resultat de les eleccions de 1931 a Olesa de Montserrat. En Joan Jané Casajoana hi consta com a primer tinent (AHMO).

El caràcter laic de la Segona República, fonamentat en la divisió Església-Estat, va suposar que cap religió es declarés oficial i s'establís la llibertat religiosa i de culte, pròpia d'un règim democràtic. Es va retirar el pressupost del clero i del culte i es va aprovar el matrimoni civil i el divorci. També es va establir l'ensenyament laic. Una altra reforma aprovada va ser la secularització dels cementiris que comportà, primer, que la gestió d'aquests passés de l'església als municipis i que el cementiri fos comú a tots els ciutadans, independentment de les seves creences. D'aquesta manera, es dona per acabada una pràctica existent fins al moment que dividia els cementiris en dues parts: una per als catòlics i l'altra, per a persones d'altres confessions, per a cerimònies civils o per a suïcides. Normalment, una paret separava els dos espais, el catòlic, habitualment més gran, i l'altre, no catòlic, l'anomenat a vegades espai lliure o neutre.

A Olesa de Montserrat, el procés de secularització del cementiri s'aprova el 19 de maig de 1932 en sessió municipal. Joan Jané i Pere Subirana són els regidors que presenten al ple la proposta per aplicar la nova normativa. Com que la llei²¹ preveia que els ajuntaments poguessin confiscar els cementiris parroquials, el primer que es va fer és demostrar que, malgrat que la gestió del cementiri havia estat en mans del rector, la titularitat del recinte era pública. Es volia deixar clar que es recuperava aquesta titularitat i no pas es confiscava. Segons llegim en l'acta, l'any 1856 l'Ajuntament comprà uns terrenys per a la construcció del cementiri actual i es nomenà una junta formada per l'alcalde, com a president, tres vocals, el rector i el secretari de l'Ajuntament. Qualsevol qüestió havia de ser aprovada per la Junta.

D'aquesta manera s'entén que es tracta d'un cementiri municipal i es proposa que *l'Ajuntament acordi la secularització del cementiri i prohibir la intervenció del Sr. Rector que per tolerància i abusivament ha vingut administrant-lo d'alguns anys a aquesta part.*²² *Es proposa:*

Abolir el cementiri lliure i traslladar oportunament les despulles dels difunts inhumats al cementi municipal i requerir al Sr. Rector d'aquesta parròquia, s'abstingui *d'intervindre* en el règim del mateix i que a dintre del precís termini de quinze dies rendeixi comptes justificants de l'administració de tal cementiri per durant el temps en *que* ha vingut fent-ho (...)²³

La minoria conservadora votà en contra de la proposta. Demanaven que s'ajornés aquesta resolució fins a la sessió següent ja que deien que si disposaven de més temps es podrien trobar dades i antecedents que demostrassin que el cementiri és parroquial.

Joan Jané es tornà a presentar en les eleccions municipals del gener de 1934 i tornà a formar part del govern encapçalat per Fèlix Figueras. Va ser nomenat altre cop primer tinent alcalde i també president de la comissió de cultura i assistència social.

Entrada del Círcol, març 1934. Arxiu de La Passió d'Olesa de Montserrat

²¹ Llei de secularització dels cementiris del 30 de gener de 1932.

²² Acta municipal del 19 maig de 1932.

²³ *Ibíd.*

El 8 i 9 de setembre de 1934, un aplec de carlins a la masia de Can Tobella, on hi participaren gent d'arreu del país, trasbalsà la vida del poble però el seu abast va anar més enllà de l'àmbit local. En aquest aplec el seus participants pretenien preparar-se militarment, cosa que alertà les autoritats que avisaren els Guàrdies d'Assalt, els quals van detenir 93 dels participants. Els detinguts els van passejar pels carrers de Barcelona fins arribar a la comissaria²⁴.

El bienni de dretes

El mes de novembre de 1933 hi hagueren eleccions al Parlament espanyol, de les quals en sortí una majoria de centre i dreta. A Catalunya guanyà la Lliga Catalana i a Olesa, per contra, guanyaren els partits republicans. Aquestes van ser les primeres eleccions on les dones pogueren votar. Alejandro Lerroux va ser nomenat cap d'un govern compost només pels radicals però amb el suport dels monàrquics i de la CEDA.

Poc després, en un moment de forta tensió al país, es celebraren les eleccions municipals, llargament ajornades, al mes de gener de 1934. A Olesa de Montserrat, el Círcol Federal Democràtic (ERC) obtingué 1446 vots (11 consellers) i Defensa Ciutadana, 1054 (5 consellers)²⁵. La candidatura presentada pel *Círcol Federal Democràtic Obrer*, incloïa entre els seus candidats el dirigent local de la Unió de Rabassaires, Pere Subirana Arnau. La coalició *Defensa Ciutadana*, estava encapçalada pel conegut dirigent tradicionalista local Artur Font, i comptava amb el suport de La Lliga²⁶.

L'oposició per part del govern radical de Madrid a cedir competències i diners a la Generalitat, el conflicte rabassaire i l'entrada al govern Lerroux de tres ministres de la CEDA, desencadenaren la convocatòria d'una vaga general. A Astúries aquesta vaga acabà en una insurrecció armada que va ser fortament reprimida. A Catalunya, el 6 d'octubre, el president Companys proclamà "L'Estat Català dins de la República Federal Espanyola". El govern de Madrid proclamà l'estat de guerra i detingué els consellers catalans. L'autonomia se suspengué i s'inicià la repressió de les forces d'oposició.

A Olesa de Montserrat²⁷ no succeí cap fet important el dia 6 d'Octubre de 1934, només en tenim referència pels posteriors consells de guerra que patiren alguns olesans després de la Guerra Civil.

²⁴ Vegeu més informació dels coneguts com a "Fets de Can Tobella" en la biografia de Fèlix Figueras Aragay que es troba en aquest web.

²⁵ Pozo González, J. Antonio: *El poder revolucionari a Catalunya durant els mesos de juliol a octubre de 1936/ Crisi i recomposició de l'Estat*. Tesi doctoral llegida a la UAB, 21 de juny de 2002. Annexos, pàg. 7.

²⁶ *Ibidem*, pàg. 11.

²⁷ DUEÑAS, Oriol (2007): *La violència d'uns i altres. La repressió de la guerra i de la postguerra 1936-1945. El cas d'Olesa de Montserrat*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, col. Biblioteca Abat Oliba núm. 277. Pàg. 34.

Com a conseqüència dels Fets d'Octubre, però, l'Ajuntament fou suspès i es nomenà Ramon Matas Navarro com alcalde gestor, el 31 de desembre de 1934. Els consellers d'esquerra, indignats per aquesta usurpació, van redactar un manifest dirigit al president de la comissió gestora on exigien que abandonessin l'Ajuntament. Podem llegir aquest document al diari *L'Impuls* del dia 15 d'agost de 1935.

Ramon Matas ostentà el càrrec fins al 3 de maig de 1935, data en què es constituí el nou ajuntament amb la participació dels regidors de La Lliga i altres conservadors, que van elegir com a alcalde Baldiri Margarit Roca. Les desavinences entre aquests últims, provocaren el nomenament de nous consellers gestors a començaments del gener de 1936 i l'elecció d'un nou alcalde, Llorenç Zapater.

El triomf del Front d'Esquerres a les eleccions del febrer de 1936 va acabar amb el govern de dretes i comportà la reposició dels consellers municipals que havien estat cessats durant els Fets d'octubre. Joan Jané, així, tornà a ocupar el seu càrrec a l'Ajuntament.

L'equip de govern s'adherí a la proposta presentada per l'Ajuntament de Figueres de demanar al Parlament de Catalunya que incapacités tots els ciutadans que haguessin actuat a l'Ajuntament en el temps comprès entre el 6 d'octubre de 1934 i el 16 de gener del 1936. Amb això volien que les forces de dretes sortissin de l'Ajuntament, fet que no va passar ja que van continuar ocupant els seus càrrecs a l'ajuntament, tal com veiem en les actes municipals²⁸.

Joan Jané en aquest article publicat a *L'Impuls* el 12 d'abril de 1936 reflexiona sobre la proclamació de la Segona República i la victòria del Front Popular.

²⁸ Acta municipal, 3 març 1936. AHMO.

La repressió

Amb l'entrada de les tropes franquistes a Olesa el 25 de gener de 1939, Joan Jané fou detingut, i patí *el judici de les vídues*, sense sentència. Va ser afusellat al cementiri d'Abredera la matinada del 19 de febrer, juntament amb altres olesans i olesanes.

Segons ens indicà el seu fill, el Joan era anticlerical "era un home amb ideologia... format...", però es va veure obligat a casar-se per l'església per pressió de la família: "A missa, la mare no hi va anar mai".²⁹

El Frederic, el seu fill, recorda haver anat amb el seu pare a un míting a Barcelona, a l'església del Pi. Ell rememora que el seu pare tenia bona relació amb en Companys –a qui coneixia– i amb altres dirigents d'ERC, com en Comorera.

A banda de la seva ideologia, sabem pel testimoni de mossèn Salvador Alart, citat per Dueñas³⁰, que a la vegada havia extret de l'obra de Joan Marquès³¹, que en Joan Jané va fer accions per tal d'aconseguir salvar la vida d'alguns sacerdots d'Olesa de Montserrat. Segons Dueñas, i també el mossèn Salvador Alart, l'Ajuntament era vigilat per membres del Comitè que pertanyien a la CNT-FAI. El nostre protagonista va amagar el vicari Jaume Mor i el mossèn Salvador Alart en diferents cases fins que va aconseguir que sortissin de la població.

Tenim també, altres exemples de persones que van ser protegides pel tinent-alcalde Joan Jané, concretament el dia 26 de juliol de 1936, quan van intentar evitar l'execució de sis persones, cosa que no van aconseguir a causa de les amenaces que van rebre i la manca de recursos.³²

En una altra ocasió, en Joan Jané també salvà la vida de divuit persones considerades com a simpatitzants de partits de dretes, concretament al 16 d'octubre de 1936. En aquesta ocasió, uns patrullers revolucionaris de Terrassa acompanyats per uns d'Olesa detingueren aquestes persones amb la intenció d'assassinar-les. En Joan Jané, juntament amb altres persones d'ERC i del PSUC, aconseguiren salvar-los la vida i que els empresonessin a la presó Model.

L'esgotament i la tensió viscuda durant aquests primers mesos de guerra van portar a Joan Jané, i també a l'alcalde Fèlix Figueras, a deixar l'Ajuntament quan aquest es reestructurà a l'octubre de 1936, d'acord amb el decret de la Generalitat del 9 d'octubre que obligava a la creació de governs municipals formats per totes les forces antifeixistes. Miquel Matas va ser elegit alcalde³³.

²⁹ Frederic Jané, entrevista citada.

³⁰ DUEÑAS, Oriol, op. cit. pàg.76.

³¹ MARQUÈS, Joan: *La força de la fe a Catalunya. La Guerra Civil 1936-1939*. Ed. Paver Palia, AGSC, 1987, pàg. 9-11.

³² DUEÑAS. Oriol, op.cit. pàg. 121.

³³ Acta municipal, 16 octubre 1936. AHMO.

Dies abans d'entrar les tropes franquistes a Olesa, el 25 de gener de 1939, en Joan va marxar cap a Terrassa per amagar-se; D'allí s'amagà a Barcelona a casa d'uns amics. En trobar-se malalt, tornà a Olesa i continuà treballant amb normalitat fins que fou detingut el febrer de 1939 pels membres de l'escamot de Falange que s'acabava de crear.

Fou reclòs amb altres detinguts al Círcol, on es produí el "judici de les vídues". La seva esposa, segons el seu fill, li portava el menjar quan estava detingut a Olesa. Un dia, li van dir que el seu marit ja no hi era, que se l'havien emportat a Barcelona.

El fill ens relatà:

Les germanes del pare venien de Terrassa a veure'l i aquell dia, a l'entrada de la població, es van trobar un pagès que els va preguntar si no sabien que havien matat el seu germà. Llavors, elles van tornar cap a Terrassa, per por i per no haver de fer-se càrrec de la vídua i del fill.³⁴

El Judici de les viudes

Un dels testimonis del nostre treball, Félix Figueras, nét de l'excalde republicà (1931-1936), afusellat a Abrera l'any 1939, Fèlix Figueras Aragay, ens parlà del "Judici de les viudes", com la primera repressió que es produí a Olesa, un cop finalitzada la guerra.

En acabar la guerra, els nous dirigents polítics locals confeccionaren les llistes d'aquelles persones que consideraven –ells o qui els denunciava– que havien realitzat actes que es consideraven "revolucionaris". En Joan Jané en fou un, ja que fou considerat un dels responsables directes dels actes revolucionaris de l'inici de la guerra.

En l'anomenat "Judici de les viudes", el febrer de 1939, unes 30 persones foren arrestades i confinades a l'edifici del Círcol Federal Democràtic i Obrer (entitat on hi dominaven els progressistes i ERC), situat al carrer Anselm Clavé, cantonada amb Alfons Sala. En Joan Jané fou un dels empresonats ja que havia tingut responsabilitats polítiques.

Es coneix com a "judici de les viudes" per la notable participació que hi tingueren les viudes dels assassinats entre 1936-1937. Aquestes i els seus familiars pressionaren per aconseguir un judici immediat, i és per això que el capità Mariano Pérez el presidí. Parlem de "judici", però en realitat no ho fou –i ho posem entre cometes perquè, a banda dels testimonis, no en resta cap document.

³⁴ Frederic Jané, entrevista citada.

Un cop finalitzat el "judici", una vintena de persones foren tancades a les cotxeres de l'Hotel Gori . El capità Mariano Pérez, segons Dueñas³⁵, decidí que fossin traslladades a Barcelona per tal que els jutgés un tribunal militar. Però el cert és que, la matinada del 19 de febrer de 1939, en Joan fou executat al cementi d'Abrera amb altres olesans. Com explica Guillem Figueras,

(...) primer, les autoritats franquistes van ordenar conduir de matinada un grup format per 8 detinguts que va ser afusellat per membres de FET y de las JONS. Hores després, sortí un segon grup, de 12 persones cap al cementiri d'Abrera on foren afusellades per soldats franquistes, entre elles dues dones.³⁶

Segons Frederic Jané, el seu pare va demanar permís als vigilants perquè el seu fill li portés els estris de la barberia perquè així es podrien afaitar abans de marxar a Barcelona. Ni ell ni el seu pare eren conscients que seria l'última vegada que es veurien.

Quan hi van anar les famílies l'endemà, ja no hi eren. Els havien matat a la matinada. Allà hi van posar dues creus que encara hi són. Se suposa que van anar al cementiri d'Abrera perquè entre els botxins hi havia gent d'Olesa, i a més, al cementiri d'Olesa era molt proper a la població i s'haurien sentit els trets. El cementiri d'Abrera quedava més apartat del poble.³⁷

En el cas d'Abrera, segons Frederic Jané: " Queda clar que hi va haver gent d'Olesa que van fer el tret de gràcia".³⁸

INFORMANT

Frederic Jané Llongueras, d'Olesa de Montserrat (fill de Joan Jané Casajoana). Fill únic. Quan va morir el seu pare, ell tenia 13 anys.

Frederic Jané Llongueras va néixer a Olesa l'any 1925. Als anys cinquanta vivia amb la seva mare al carrer Barcelona. Va anar a l'escola per cursar els estudis primaris. No continuà estudiant perquè: "El franquisme em va tallar la carrera i els estudis". No va ser mai un bon estudiant. Durant el franquisme es negà a ser de la Falange i, per això, va deixar d'estudiar als 13 anys. Anà a les Escoles Nacionals i es recordava d'un mestre, l'únic que van empresonar, segons el Frederic, era nacionalista, i per això el van condemnar a tres anys de presó. Es deia Palmada.

³⁵ DUEÑAS, Oriol, op.cit. pàg. 334.

³⁶ FIGUERAS BARTÉS, Guillem (2015) *Fèlix Figueras, alcalde d'Olesa afusellat pel franquisme*. Barcelona: Fundació Josep Irla, p.59.

³⁷ Per ampliar aquest apartat, vegeu l'entrevista a Fèlix Figueras Valén , nét de Fèlix Figueras a l'Arxiu Comarcal del Baix Llobregat.

³⁸ Frederic Jané, entrevista citada

En Palmada (de Banyoles), el va influir tant com a mestre, que el Frederic el va anar a visitar tres vegades quan anava de vacances a Olesa de Montserrat. Després de la Guerra Civil, represaliat, ja no va exercir més de mestre.

El Frederic es va casar³⁹ amb l'Angelina –nascuda a Martorell–, a Olesa, i al cap de 5 anys, va marxar a Anglaterra on hi va viure durant 30 anys. A Anglaterra es dedicaven al servei domèstic i, al cap d'un temps, ell ja treballava de jardiner i la seva dona de modista. Van tenir un fill. Van tornar l'any 1988.

Tornaren a Olesa amb il·lusió⁴⁰, en arribar la democràcia. A Anglaterra va ser secretari general del PSOE (segons ens informa, hi havia 700 o 800 afiliats), càrrec que va ocupar durant tres anys.

El seu fill optà per quedar-se a viure a Anglaterra, després d'un temps de viure a Piera, ja que no s'adaptava al nostre país.

El Frederic ens digué que ell sempre havia estat involucrat en política. Se sentia decebut perquè el canvi polític no va comportar el que ell s'esperava. Quan tornaren d'Anglaterra van anar a viure, durant 5 anys, a Vacarisses – població propera a Olesa–; i així no "em complicava la vida"– ; i després, residiren, durant 5 anys, a Tavertet (Osona). Més endavant, tornaren a Olesa.

Tornar a Olesa va ser una decisió no gaire fàcil per a ell: "A Olesa jo ho havia pagat molt car". "A Olesa em van assassinar el pare". Per a ell, tornar a Olesa era "un pas molt fort". "Jo crec que em van pagar molt malament els d'Olesa".

Malgrat ser secretari del PSOE a Anglaterra, ell es va definir com a nacionalista. Segons la seva versió, es va afiliar a aquest partit perquè no n'hi havia d'altres d'esquerra que li fessin el pes. A l'assemblea on fou escollit (que es feia en castellà) hi havia uns 70 membres.

Ell parlava anglès perfectament, millor que la seva dona. Quan realitzàrem l'entrevista llegia tres o 4 hores cada dia. La seva dona era sindicalista, i als últims anys a Anglaterra, treballava en un hospital.

Els seus amics, a Olesa, eren el Carlos Roca i el Francesc Xairó. Ens diu que els seus pares també eren amics.

El pare del Carlos Roca, en Pere Roca, va ser el fundador del PSUC a Olesa; en canvi, el pare del Francesc Xairó⁴¹ era d'ERC "Els d'ERC eren de classe baixa-mitja".

³⁹ Ell no es volia casar, com el pare, però al final va cedir, en una cerimònia senzilla. El Frederic no va fer la comunió perquè "no em va donar la gana".

⁴⁰ Segons el nostre informant: "Abans de la guerra hi havia Olesa molta activitat. Tothom pertanyia a alguna entitat: ciclisme, excursionisme.... La gent vivia molt intensament".

⁴¹ Aquest va marxar voluntari a la guerra on morí.

Un cop mort el seu pare, la seva família no els van acollir, i van continuar amb la barberia del pare, situada, als baixos de la Clota. La seva mare va començar a treballar a la perruqueria de cal Duxans, situada a la plaça de les Fonts. Van vendre la barberia al Parxí, home que era de Castelló. Se la van vendre perquè era la barberia del Jané, i ningú del poble hi anava. Ell se'n va anar a treballar de pagès a casa la seva àvia. Quan va tenir 15 anys, va començar a treballar pel seu compte.

Quan es van vendre la barberia es van passar una setmana amb els mobles damunt del carro de cal Perdut ja que ningú els volia llogar res. A ell tampoc li volien donar feina.

La seva relació amb la família materna va ser molt minsa (ell recorda que a vegades els visitava i li donaven una rajola de xocolata). Durant un període no va veure l'àvia fins poc abans que aquesta morís. No el deixaven entrar a casa, es veien a l'escaleta. Després, van anar a viure a casa d'una família, a Barcelona, que eren matalassers, més tard, a un altre lloc, a continuació, a casa d'una tia. "La iaia, de tant en tant ens portava menjar, d'això vivíem al principi, perquè la mare no treballava".

Als 17 anys, el Frederic, va entrar a treballar a Ca l'Isard, però tampoc va tenir ocasió d'aprendre cap ofici. "La mare no explicava massa cosa de la família". "Ens vam trobar sols, molt sols".

Un cop casat, ell, amb la seva dona, van anar amb Vespa a París (van trigar tres dies), però no van trobar feina, i una agència els va oferir la possibilitat d'anar a Anglaterra: ***Vam marxar d'Olesa perquè no aguantàvem l'arrogància d'aquella gent, el menyspreu d'aquells amb qui havies jugat, que eren del mateix carrer, que havies jugat amb ells...*** . Sempre havia pensat en marxar, a Sud-Amèrica, per exemple, però la seva mare no volia marxar d'Olesa. Al cap de 15 dies d'estar a Anglaterra, ell es va adonar que estava en un país diferent: "Allà ningú ens preguntava d'on veníem, ni res...un país per viure-hi".

En realitzar la nostra entrevista en transmeté que a Olesa no tenien la relació social que havien tingut a Anglaterra, però es trobaven a casa. Els primers anys del retorn, ell encara dubtava de si havien fet bé. Políticament no entenia que aquí els partits estiguessin tot el dia barallant-se: "La gent no es baralla. Però encara hi ha gent que et saluda justet, potser perquè reconeixen que tenen la seva part de culpa".

A Anglaterra estava bé amb tothom: "Allà ets lliure"; i aquí encara notava cert recel. Les coses que van passar encara estaven latents: "L'altre dia, al CAP, em vaig trobar amb algú que coneixia de petit -feia 30 o 40 anys- i mai ens havíem saludat. Aquest dia ens vam saludar".

El Frederic, a la seva manera, va ser un revolucionari, però aquest pensament no s'ha transmès al seu fill; "Sé que, quan estaven aquí, havia visitat la tomba del seu avi. Sabia el nostre problema, però ell era anglès".

Per al nostre informant, la transició es va fer a empentes i rodolons. Sabia que es volia posar el nom de Fèlix Figueres a la plaça de l'Ajuntament⁴². Li havien dit que també tindrien present el seu pare, en algun lloc.

El seu pare va portar les negociacions amb els de l'hotel Gori, per comprar l'edifici que ara és l'Ajuntament d'Olesa de Montserrat, i troba injust que no se li reconegui allò que va fer: "Em van dir que tingués paciència, que es faria alguna cosa". En Frederic creia que en el reconeixement als represaliats pel franquisme podia haver-hi gent que se sentís ofesa.: " A mi, encara hi ha gent que em saluda justet al cap de tants anys, però ara sembla que hi hagi un canvi. Als anys 60-70 la gent no ens parlava. Si podem mantenir la democràcia, anem per bon camí".

⁴² Ara ja és un fet.